

УДК 342.9

О. В. Руденко

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ У СФЕРІ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Постановка проблеми. Розвиток основних засад правової держави вимагає вдосконалення адміністративно-правового статусу органів місцевого самоврядування (далі – ОМС) як вагомого чинника забезпечення прав і свобод фізичних і юридичних осіб. В умовах європейської інтеграції України надзвичайно важливим є розвиток інституту надання адміністративних послуг як однієї з важливих гарантій реалізації основних положень Конституції України. Удосконалення якості надання адміністративних послуг органами місцевого самоврядування у сфері господарювання зумовлено, по-перше, необхідністю створення більш сприятливих умов для якісних змін у сфері господарювання, а по-друге, зміною відповідно до європейських стандартів формату відносин між громадянами та ОМС під час надання відповідних послуг. Проте для реалізації цих завдань першочерговим є визначення на теоретичному рівні адміністративно-правового статусу ОМС, що є предметом дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми у сфері адміністративно-правового статусу ОМС у галузі господарювання розкривали в працях такі вчені, як В.В. Галунько, С.С. Коломонець, В.І. Олефір, Ю.С. Тодика, В.К. Шкарупа, Ю.В. Гридасов, А.І. Єлістратов та інші. Однак потреба розвитку засад правової держави й громадянського суспільства вимагає по-новому поглянути на юридичну природу місця та ролі ОМС у сфері забезпечення прав і свобод суб'єктів господарювання.

Мета статті полягає в тому, щоб на основі аналізу юридичної літератури, норм вітчизняного законодавства визначити статус ОМС у сфері господарювання й удосконалити новітній адміністративно-правовий статус ОМС у сфері господарювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для визначення будь-якого соціального явища першочерговим є з'ясування його етимологічного значення. Так, під поняттям «статус» (від лат. «status» – «положення, становище») розуміється правове становище (сукупність прав та обов'язків) фізичної чи юридичної особи [1, с. 1263]. Відповідно до Академічного тлумачного словника української мови, «статус» – це «певний стан чого-небудь» [2].

Передусім під час визначення адміністративно-правового статусу ОМС в адміністративно-правових відносинах варто звернути увагу на роздуми одного із засновників вітчизняної науки адміністративного права А.І. Єлістратова, який стверджував, що від обсягу правомочностей, які фізична особа одержує в публічному праві, залежить її потрібний статус [3, с. 58]. Дійсно, право особистої свободи визначає так званий негативний статус фізичної особи, правоможність індивіда й те, щоб правляча влада не втручалась до сфери особистої свободи, відмежованої законом. Право публічної адміністрації встановлює позитивний статус особи: тут

визначається обов'язок публічної влади надавати фізичним і юридичним особам адміністративні послуги. На думку вченого, негативний і позитивний статуси доповнюються й утверджуються правом громадян на участь у публічній владі, інакше, сукупністю політичних прав, що утворюють третій активний статус громадянина. Права негативного статусу особи забезпечують вільний вихід її внутрішнім силам – це простір розумового самовизначення. У правах позитивного статусу особа одержує необхідну підтримку такої великої сили, якою є держава і громадськість. Нарешті, права активного статусу роблять саму особу частиною державної волі [3, с. 60].

У сучасних умовах зміст правового статусу особи трактується у правознавстві в чотирьох основних аспектах: по-перше, правовий статус особи ототожнюється з правосуб'єктністю; по-друге, правовий статус встановлюється нормативно-правовими актами, що передбачають суб'єктивні права та юридичні обов'язки особи; по-третє, правовий статус особи визначається нормативно-правовими актами, які встановлюють суб'єктивні права та юридичні обов'язки особи в сукупності з їх правосуб'єктністю; по-четверте, правовий статус розглядається як система закріплених у нормативно-правових актах і гарантованих державою прав, свобод, обов'язків і юридичної відповідальності, відповідно до яких індивід як суб'єкт права (тобто такий, що має правосуб'єктність) координує свою поведінку в суспільстві [4, с. 31].

На слушну думку В.В. Галунька, найбільш повною є точка зору тих учених, які широко трактують правовий статус особи, включаючи до змісту правового статусу особи суб'єктивні права, юридичні обов'язки з поєднанням їх із правосуб'єктністю та юридичною відповідальністю [5, с. 345]. Тобто за своєю природою права, свободи, обов'язки й відповідальність фізичних осіб у сфері адміністративно-правового регулювання не відрізняються від інших прав, свобод, обов'язків, якими вони володіють у всіх інших галузях суспільного життя

ОМС – це створені територіальними громадами, жителями села, об'єднаннями (жителів кількох сіл, селищ, міст, районів, областей) публічні органи, які самостійно вирішують питання місцевого значення в межах Конституції й законів України, що в багатьох аспектах наближає їх до органів виконавчої влади, з якими вони тісно взаємодіють під час вирішення питань місцевого значення [6]. Адміністративно-правовий вплив ОМС на сферу господарювання, відповідно до чинного законодавства, здійснюється у відповідних напрямках. Виключно на пленарних засіданнях сільської, селищної, міської ради вирішуються такі питання у сфері господарювання: заслуховування звіту сільського, селищного, міського голови про діяльність виконавчих органів ради, зокрема щорічного звіту про здійснення державної регуляторної політики виконавчими органами відповідної ради; затвердження програм соціально-економічного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць; затвердження місцевих програм приватизації, а також переліку об'єктів комунальної власності, які не підлягають приватизації; визначення доцільності, порядку й умов приватизації об'єктів права комунальної власності; створення підприємствами комунальної власності спільних підприємств, зокрема з іноземними інвестиціями; вирішення питань регулювання

земельних відносин; надання згоди на розміщення на території села, селища, міста нових об'єктів, зокрема місць чи об'єктів для розміщення відходів, сфера екологічного впливу діяльності яких, згідно з чинними нормативами, включає відповідну територію; ухвалення рішень, пов'язаних зі створенням спеціальних вільних та інших зон, змінами в статусі цих зон, унесення до відповідних органів пропозицій із цих питань.

Повноваження виконавчих органів сільських, селищних, міських рад у сфері господарювання є такими: підготовка програм економічного розвитку сіл, селищ, міст, забезпечення збалансованого економічного розвитку відповідної території, ефективного використання природних, трудових ресурсів; розгляд проектів планів підприємств та організацій, які належать до комунальної власності відповідних територіальних об'єднань; залучення на договірних засадах підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності до участі в комплексному соціально-економічному розвитку сіл, селищ, міст, координація цієї роботи на відповідній території; розміщення на договірних засадах замовлень на виробництво продукції, виконання робіт (послуг), необхідних для територіальної громади, на підприємствах, в установах та організаціях; участь у здійсненні державної регуляторної політики в межах та у спосіб, встановлені Законом України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності»; розгляд і узгодження планів підприємств, установ та організацій, що не належать до комунальної власності відповідних територіальних громад, здійснення яких може викликати негативні соціальні, демографічні, екологічні й інші наслідки, підготовка щодо них висновків і внесення пропозицій до відповідних органів [7].

Отже, адміністративно-правовий вплив на сферу господарювання, відповідно до чинного законодавства, є незначним, тому в цьому аспекті можна визначити такі функції ОМС: провідною компетенцією їх у сфері господарювання є державна реєстрація, що здійснюється у виконавчому комітеті міської ради міста, обласного значення або в районній, районній у місті Києві державній адміністрації за місцезнаходженням юридичної особи або за місцем проживання індивідуального підприємця державним реєстратором. Загальні засади державної реєстрації суб'єктів господарювання торгівельної діяльності закріплюються в ст. 58 Господарського кодексу України. Положення про державну реєстрацію також містяться в Цивільному кодексі України (ч. 2 ст. 50 і ст. 89), у Законі України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців». Останній ґрунтовно врегулює більшість питань, пов'язаних із державною реєстрацією суб'єктів господарювання, зокрема визначає місце її проведення. Державний реєстратор на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці проводить державну реєстрацію юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців. Державний реєстратор підпорядковується міському голові міста обласного значення або голові районної, районної в місті Києві державної адміністрації [8]; до виключної компетенції ОМС належить виділення суб'єктам господарювання земельних ділянок для зайняття підприємницькою діяльністю; надання деяких адміністративних послуг суб'єктам господарювання.

Висновки. Отже, ОМС як суб'єкти адміністративно-правового регулювання господарської діяльності здійснюють владну компетенцію щодо реєстрації суб'єктів

господарювання, забезпечують надання суб'єктам господарювання земельних ділянок та адміністративних послуг. Правовий статус ОМС у сфері господарювання можна визначити як сукупність установлених законодавством України їхніх суб'єктивних прав і юридичних обов'язків у сукупності з обсягом правосуб'єктності й адміністративною відповідальністю посадових осіб органів місцевого самоврядування.

Література

1. Энциклопедический словарь: ок. 80000 слов / гл. ред. А.М. Прохоров. Москва: Сов. энцикл., 1984. 1628 с.
2. Академічний тлумачний словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/>.
3. Елистратов А.И. Административное право: лекции. Москва: Типография Т-ва И.Д. Сытина, 1911. 235 с.
4. Скакун О.Ф. Теория держави і права: підручник. Харків: Консум, 2005. 656 с.
5. Галунько В.М. Адміністративна відповідальність іноземців та осіб без громадянства в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. Київ, 2010. 205 с.
6. Адміністративне право України: навчальний посібник: у 2 т. Херсон: ХМТ, 2011. Т. 1: Загальне адміністративне право / О.В. Галунько, В.І. Олефір, М.П. Пихтін та ін.; за заг. ред. В.В. Галунька. 320 с.
7. Про місцеве самоврядування: Закон України. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>.
8. Про засади державної регуляторної політики в сфері господарювання: Закон України. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1160-15>.
9. Про реєстрацію юридичних та фізичних осіб-підприємців: Закон України. Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/755-15>.

Анотація

Руденко О. В. Адміністративно-правовий статус органів місцевого самоврядування у сфері господарювання. – Стаття.

У статті ґрунтовно проаналізовано адміністративно-правовий статус органів місцевого самоврядування у сфері господарювання, що визначено як сукупність установлених законодавством України їхніх суб'єктивних прав і юридичних обов'язків у сукупності з обсягом правосуб'єктності й адміністративною відповідальністю посадових осіб органів місцевого самоврядування.

Ключові слова: адміністративно-правовий статус, орган місцевого самоврядування, адміністративна послуга, господарювання.

Аннотация

Руденко А. В. Административно-правовой статус органов местного самоуправления в сфере хозяйствования. – Статья.

В статье проанализирован административно-правовой статус органов местного самоуправления в сфере хозяйствования, который определен как совокупность установленных законодательством Украины их субъективных прав и юридических обязанностей в совокупности с объемом правосубъектности и административной ответственностью должностных лиц органов местного самоуправления.

Ключевые слова: административно-правовой статус, орган местного самоуправления, административная услуга, хозяйствование.

Summary

Rudenko O. V. Administrative legal status of local authorities in the area of economic activities. – Article.

The paper analyzes the administrative legal status of local authorities in the field of economic activity and is defined as the totality of Ukrainian legislation their rights and legal responsibilities in conjunction with the volume of legal and officials of local authorities administrative responsibility.

Key words: administrative legal status, local authorities, administrative services, economic.